

ปรัชญาตะวันตก :

บทที่ ๓ ปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น (ตอนที่ ๑)

บทที่ ๓ ปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น (ตอนที่ ๑)

- ขอบข่ายเนื้อหา
 - สำนักไมเลตุส
 - ธาเลส
 - อานักซิมานเดอร์
 - อานักซิเมเนส
 - พิธากอรัส
 - เฮราคลีตุส

ปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น

- สมัยเริ่มต้น — นักปรัชญาธรรมชาติ — สนใจและสงสัยเกี่ยวกับโลกภายนอกและธรรมชาติรอบตัว คิดค้นว่าอะไร คือ “ปฐมธาตุ” หรือ ธาตุแท้ของสรรพสิ่ง และ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติ

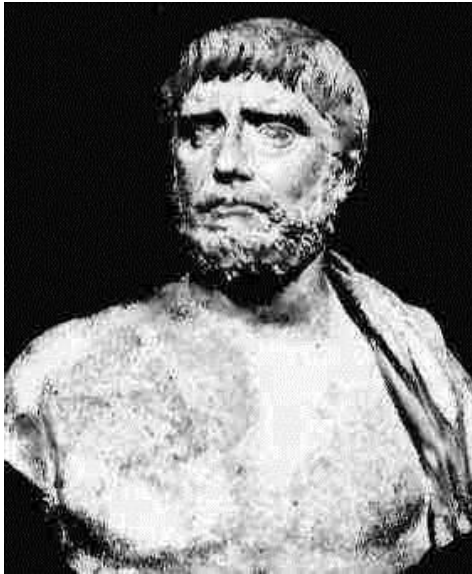

โลกเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ?
และเกิดมาจากไหน ?

สำนักไมเลตุส

สำนักปรัชญาแรกสุดของกรีกได้แก่สำนักไมเลตุส (Milesian School) ในนครรัฐไมเลตุสอันเป็นหนึ่งในบรรดา 12 นครรัฐของกรีกเผ่าไอโอเนียน (Ionian) นครรัฐไมเลตุสดังอยู่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของเอเชียไมเนอร์ ปัจจุบันถูกผนวกอยู่ในดินแดนประเทศตุรกี ไมเลตุสในสมัยธาเลสเป็นนครรัฐกรีกที่มั่งคั่งที่สุด เพราะมีอาณานิคม 90 แห่ง และเป็นเมืองท่าศูนย์การค้าระหว่างยุโรปกับเอเชีย สำนักไมเลตุสมีนักปรัชญา 3 ท่าน คือธาเลส อานักซิมานเดอร์ และอานักซิเมเนส

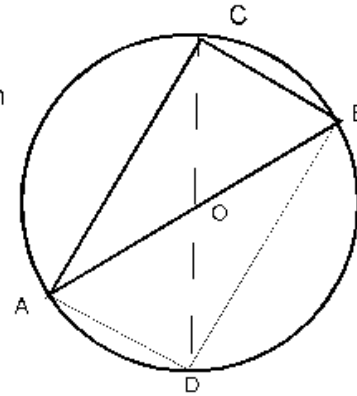
ธาเลส (Thales B.C. 624-546)

Proposition. An angle in a semicircle is a right angle.

Alternate approach with the "Thales rectangle", as proposed by Heath.

Preknowledge that the sum of the angles of a triangle is two right angles is not needed.

ธาเลส เกิดที่เมืองไมเลตุส ประมาณ 624 ปี ก่อนคริสตกาล
และได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาปรัชญาตะวันตกโบราณ

อะไรคือปฐมธาตุของโลก ?

(Water is best)

- “น้ำ” คือละอองธุลี หรือธาตุดั้งเดิมของโลก เพราะว่าโลกและสรรพสิ่งเกิดมาจากน้ำและเมื่อแตกสลายก็จะกลับคืนไปสู่สภาพของน้ำ ธาเลส จึงให้เหตุผลว่าน้ำเป็นปฐมธาตุ เพราะน้ำทรงประสิทธิภาพในการแปรรูป เป็นสิ่งอื่นๆ

“น้ำไม่ใช่สิ่งไร้ชีวิต แต่น้ำเป็นสิ่งมีชีวิต”

ธาเลสนอกจากเป็นปรัชญาตะวันตกคนแรกแล้ว
ยังเป็นคนแรกอีกด้วยที่ถือว่า **“วัตถุเป็นสิ่งมีชีวิต”**

อาริสโตเติล สรุปทัศนะทางปรัชญาของธาเลสไว้ ๓ ประการ

- ๑) มีเทพเจ้าสิ่งสถิตอยู่ในสรรพสิ่ง
- ๒) โลกมีสัญญาณแบบกลมลอยอยู่บนน้ำ
- ๓) น้ำซึ่งเป็นปฐมนั้นเป็นสสาร

ปรัชญาของธาเลสจึงเป็นวัตถุนิยม

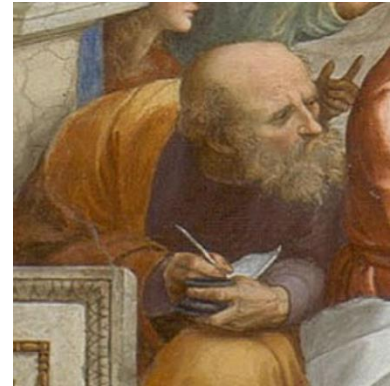

อานักซิมานเดอร์ (Anaximander B.C. 610-546)

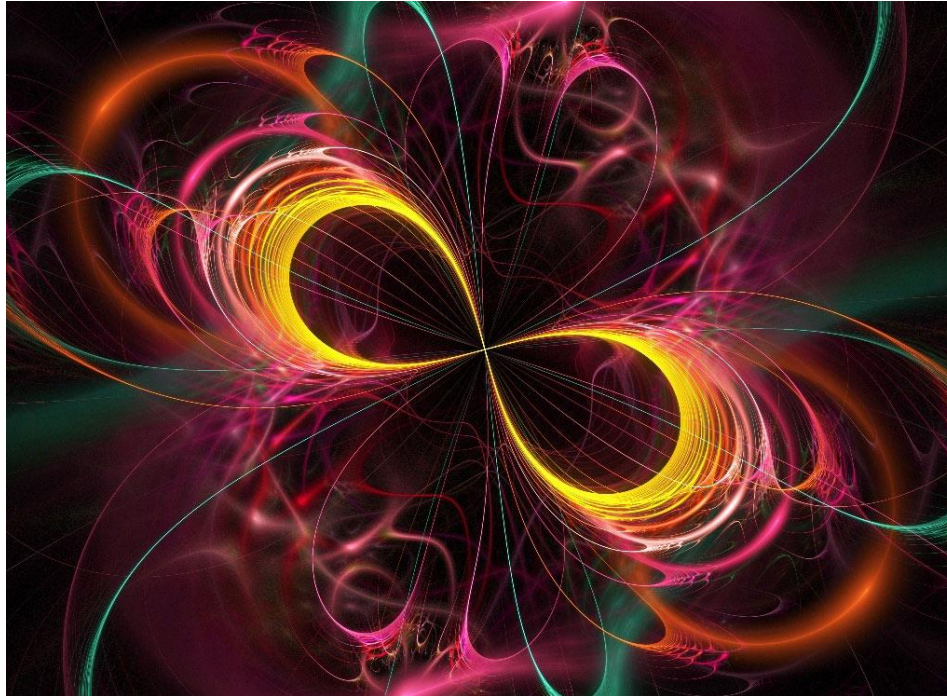
- ท่านศึกษาวิชาดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์และจักรวาลวิทยา เกิดก่อนปี ค.ศ. 611 ท่านเขียนหนังสือปรัชญาเรื่อง “ธรรมชาติ” (On nature) หนังสือเล่มนี้เป็นปรัชญาเล่มแรกของโลก
- เป็นผู้เผยแพร่นาฬิกาแดดแก่ชาวกรีกเป็นคนแรก

ปรัชญาของอานักซิมานเดอร์

- สิ่งที่จะเป็นปฐมธาตุของโลก ควรจะมีความเป็นกลาง คือในตัวเองยังไม่เป็นอะไร ยังไม่เป็นที่ดิน น้ำ ลม ไฟ มันจะยังไม่สังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ปฐมธาตุจึงควรเป็นสารที่ไร้รูป (Formless Material) ที่ไม่มีรูปลักษณะเหมือนสิ่งของใดๆ ที่คนเรารู้จัก มันเป็นสิ่งที่ไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่มันเป็นสิ่งที่เป็นนิรันดร์ และแผ่ซ่านไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น อะแนกซิมานเดอร์ จึงสรุปว่า “ปฐมธาตุ คือ อนันต์ (Infinite)”

อนันต์ คือ อะไร ??

Infinity

อนันต์นี้ยังไม่มีลักษณะที่แน่นอนตายตัวว่าเป็นอะไร มันจึงมีศักยภาพที่จะกลายเป็นอะไรก็ได้ และสรรพสิ่งในโลกล้วนมีแหล่งกำเนิดมาจากอนันต์

อานักซิเมเนส (Anaximenes B.C. 595-528)

- เป็นศิษย์ของ อานักซิเมนเดอร์ ท่านสนใจปัญหาเรื่องปฐมธาตุเหมือนกัน ท่านบอกว่า น้ำและอนันต์ล้วนไม่ใช่ปฐมธาตุของโลก

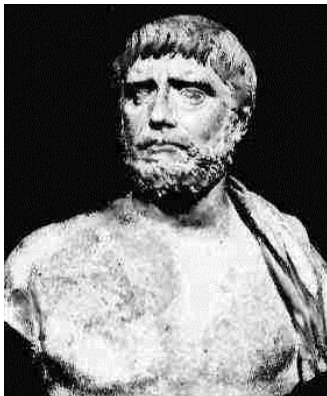
ปรัชญาของอานักซิเมเนส

- “อากาศ” ต่างหากที่เป็นปฐมธาตุของโลกเพราะอากาศแผ่ขยายออกไปไม่มีที่สิ้นสุด และมีพลังขับเคลื่อนในตัวเอง อากาศจึงเคลื่อนไหวตลอดเวลา และด้วยอนุภาพแห่งการเคลื่อนไหวของอากาศนี้ สรรพสิ่งจึงจะเกิดขึ้น
- ไม่ว่าจะเป็นของแข็ง ของเหลว และก๊าซ ล้วนมีต้นเหตุมาจากอากาศทั้งสิ้น ฉะนั้น อากาศจึงเป็นปฐมธาตุของโลก

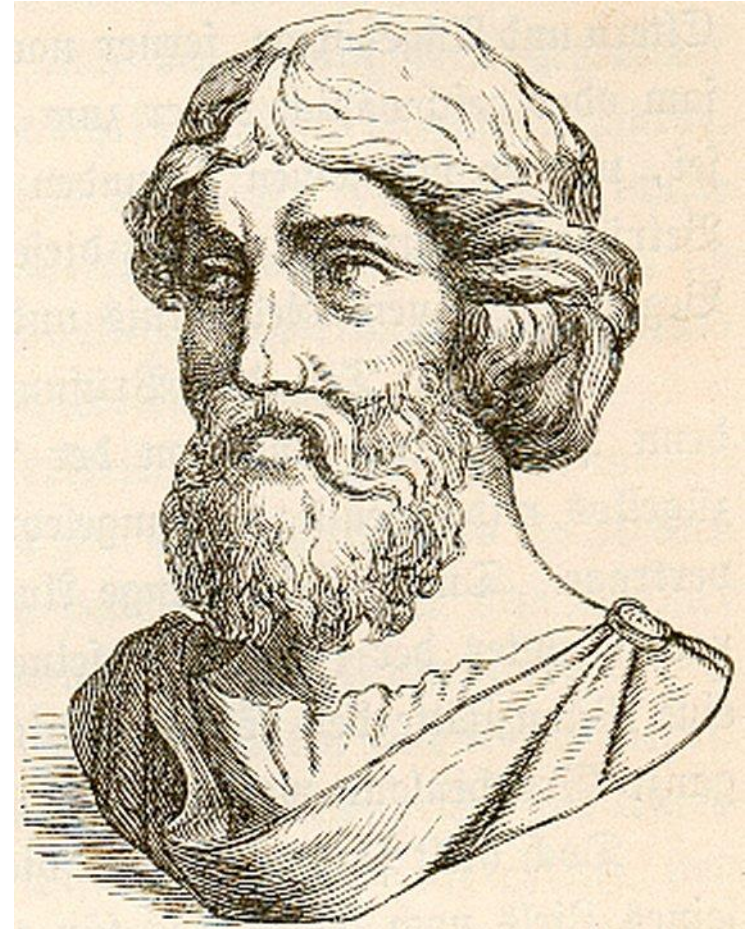
สรุป

- การศึกษาปรัชญาจากสำนักไมเลตุสช่วยให้เราค้นพบว่า นักปรัชญากรีกโบราณเริ่มปรัชญาด้วยความสงสัยเกี่ยวกับโลก ภายนอก หรือธรรมชาติรอบตัว ดังนั้นปฐมธาตุที่นักปรัชญาคิด จึงเป็นข้อสมมติฐานทางวิทยาศาสตร์ จึงกล่าวได้ว่า ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์มีแนวความคิดมาจากนักปรัชญายุคโบราณนั่นเอง.

ไพธากอรัส (Pythagoras B.C. 582-507)

- ไพธากอรัส เป็นบุรุษคนแรกๆ ที่เรียกตัวเองว่าเป็นนักปรัชญา (Philosopher)
- เป็นทั้งนักปรัชญาและเจ้าสำนักศาสนาที่มีคนนับถือมากที่สุดคนหนึ่งในสมัยโบราณ

สมาคมของไพธากอรัส

- ไพธากอรัสเดินทางไปศึกษาที่ประเทศอียิปต์ ต่อมาได้จัดตั้งสมาคมของตนเองขึ้น เพื่อจุดประสงค์ทางศาสนา จึงไม่นับเป็นสำนักปรัชญาเพราะปฏิบัติเคร่งครัดเยี่ยงนักพรต แต่งกายแบบเดียวกัน ห้ามบริโภคเนื้อสัตว์, ถั่ว เป็นต้น
- จุดประสงค์ในการปฏิบัติเช่นนี้ ก็เพื่อความหลุดพ้นจากความเวียนว่ายตายเกิด ผู้มีศรัทธาในตัวไพธากอรัสได้ยกย่องท่านเป็นศาสดาแห่งศาสนาที่สอน”วิธีแห่งการหลุดพ้น”(The Way of Salation) ท่านจะสอนเฉพาะสมาชิกอันเป็นสาวกของตนเองเท่านั้น ไพธากอรัสสอนว่า คนเราตายแล้วเกิด วิญญาณของคนเราไม่ดับสูญ แต่จะเวียนว่ายตายเกิดไปตามผลกรรม

คำสอนทางศาสนาของไพธากอรัส

- ท่านจะสอนเฉพาะสมาชิกอันเป็นสาวกของตนเองเท่านั้น ไพธากอรัสสอนว่า “คนเราตายแล้วเกิด วิญญาณของคนเราไม่ดับสูญ แต่จะเวียนว่ายตายเกิดไปตามผลกรรม”
- ไพธากอรัสเรียกผู้ปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นว่า “นักปรัชญา”
- ในทัศนะของไพธากอรัส นักปรัชญาเป็นผู้แสวงหาแก่นสารของชีวิต และปฏิบัติตนเพื่อความหลุดพ้นอย่างแท้จริง

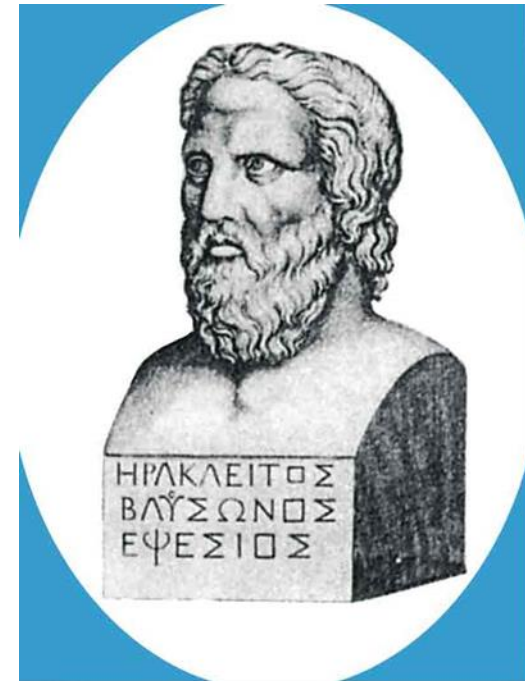

อภิปรัชญาของไพธากอรัส

- ไพธากอรัส มีความเชื่อในเรื่อง จิตญาณพิเศษ (Mysticism) เขาถือว่าการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นการฝึกจิตใจที่นำไปสู่การค้นพบสัจธรรมสากลที่มีลักษณะเป็นนามธรรม
- “จำนวนเลขทั้งหลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นพื้นฐานคุณภาพของสิ่งทั้งปวง เกี่ยวข้องกับทุกสิ่งในจักรวาล โลกนี้สร้างมาจากจำนวนตัวเลขซึ่งเป็นนามธรรม”

เฮราคลีตุส (Heraclitus B.C. 540-470)

- เฮราคลีตุส เป็นผู้ให้กำเนิดทฤษฎีอนิจจัง (Changing) จนได้นามว่า “เจ้าแห่งจักรวาล”
- ท่านประกาศตนว่าได้พบปรัชญา
ญาณยังเห็นปรัชญา
(Philosophy Insight) ท่านค้นพบ
สิ่งแปลกใหม่และดีเด่นเหนือผู้ใด
ทั้งหมด

คำคมของเฮราคลีตัส

- “การเรียนรู้มากไม่ทำให้ใจพัฒนา มิฉะนั้นมันคงจะได้ขัดเกลา เฮสียด พิธากอรัส เซโนฟาเนส และเฮคาเตอุส ไปแล้ว”
- “อุปนิสัยของคนก็คือชะตาชีวิตของเขา”
- “ถ้าท่านไม่พยายามคาดคิดในแง่มุมที่คนคิดไม่ถึง ท่านจะไม่มีวันค้นพบความจริง เพราะความจริงพบได้ยากมาก”

ปรัชญาของเฮราคลีตัส

- “ไฟต้องเป็นแก่นของสิ่งทั้งปวง” ทั้งนี้เพราะว่าไฟนั้น ให้ชีวิต ให้พลังงาน คือมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
- “ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีอะไรคงที่อยู่ได้ สรรพสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง”

เฮราคลีตัส กล่าวว่า

“บุคคลไม่สามารถกระโดดลงไปในกระแสน้ำอันเดียวกันได้ถึง ๒ ครั้ง”

- เฮราคลีตุสกล่าวว่า ถ้าเรามองโลกในมุมหนึ่ง เราจะพบแต่
สิ่งขัดแย้งกัน แต่ถ้ามองโลกในมุมอื่น เราจะพบความกลมกลืน
เป็นอันเดียวกันของสรรพสิ่ง คนธรรมดาจะเห็นความขัดแย้งในสิ่ง
ทั้งหลาย แต่ผู้เข้าถึง “ วจนะ”(Logos) จะพบเอกภาพในสรรพสิ่ง
เขาจะเข้าใจแจ่มแจ้งว่า เย็นไม่ต่างจากร้อน สุขไม่ต่างจากทุกข์
เพราะเย็นก็คือร้อนน้อย ร้อนก็คือเย็นน้อย และสุขคือทุกข์น้อย
ทุกข์ก็คือสุขน้อย มันเปลี่ยนแปลงสลับกันไปมา

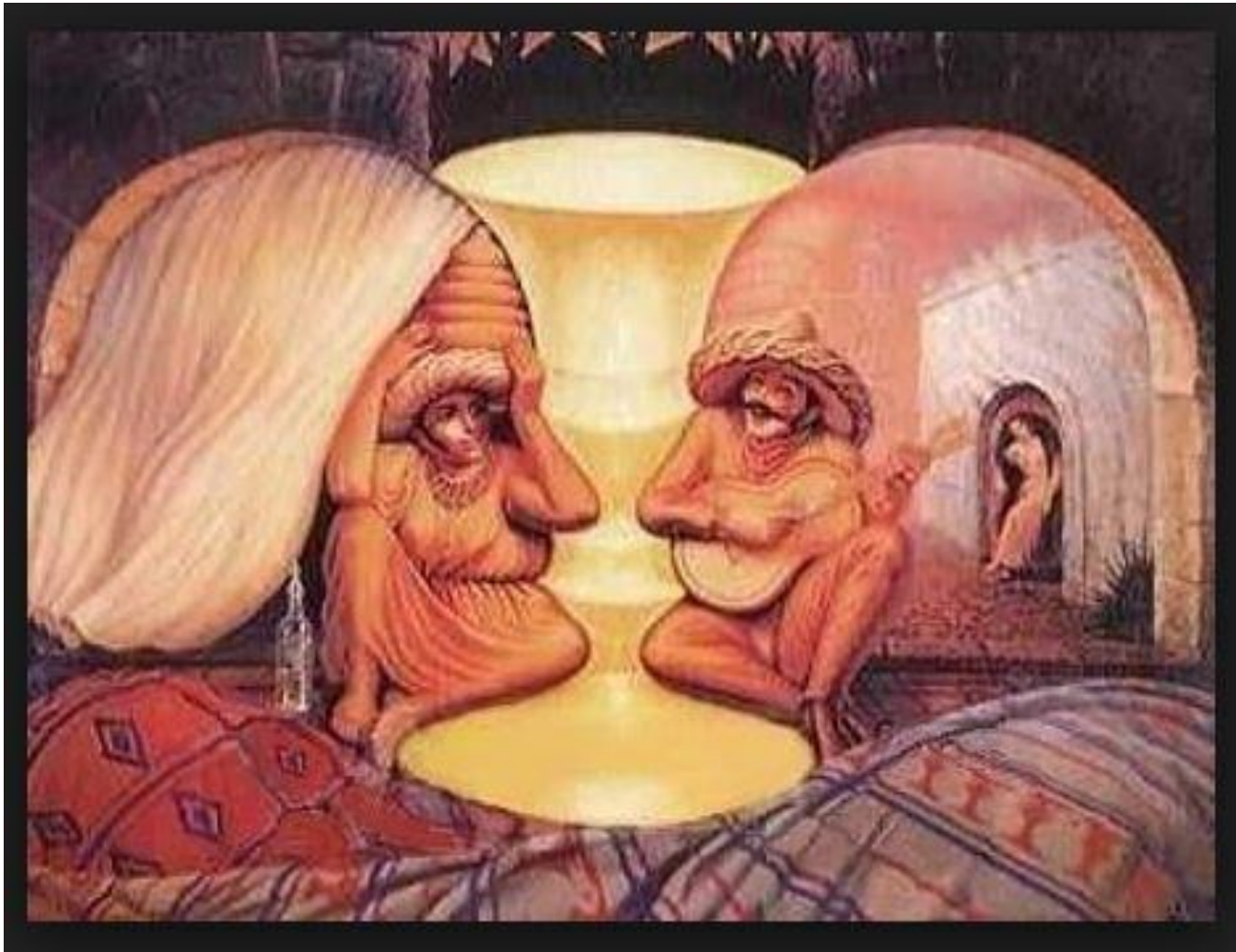

ข้อเปรียบเทียบกับพระพุทธศาสนา

ทำไมสรรพสิ่งจึงเปลี่ยนแปลง ??

เฮราคลิตุสตอบว่า “เพราะสสาร (Substance) หรือแก่นแท้ของสรรพสิ่งมีธรรมชาติเปลี่ยนแปลง และแก่นแท้นั้นคือไฟ”

พระพุทธศาสนาตอบว่า เพราะสรรพสิ่งไม่มีแก่นแท้มั่นคงที่ถาวร
สิ่งทั้งหลายอาศัยกันและกันเกิดขึ้นตามกฎธรรมชาติ ที่ว่า
“เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิด สิ่งนี้จึงเกิด
เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ”

จบบทที่ ๓

**THANK
YOU
FOR
READING
!**

ดาวน์โหลดไฟล์นี้ได้ที่

www.philosophychic.com

สนุกกับการเรียนรู้ปรัชญาและศาสนาแบบชิค ๆ เคียงคู่รอยยิ้ม